

Techdevelopment: Eksperimenter i udviklings- samarbejdets laboratorie

Af Adam Moe Fejerskov

Kan ny teknologi afhjælpe verdens fattigdom? Med Danmark som foregangsland eksperimenterer en voksende gruppe aktører i udviklings- og udenrigsarbejdet i dag med nye teknologier. Udviklingen viser et stort potentiale – og mange risici.

For første gang i næsten et halvt århundrede stiger antallet af verdens fattige. En trist udvikling, der er blevet forstærket af pandemiens ulige effekter rundt om i verden, hvor hverken hjemmearbejde eller vacciner er en realitet. I 2020 alene forventes pandemien at have sendt 100 millioner flere mennesker ud i fattigdom.

I denne kontekst er tanken om en radikal forandring af udviklingsarbejdet gennem nye teknologier vokset frem.

Der er mange eksempler at tage af. I flygtningelejren Za'atari i Jordan har FN i flere år testet et system, hvor hundredtusindvis af flygtninge får

nødhjælp ved at handle ind og scanne deres regnbuehinde eller iris i øjet ved kassen, som trækker pengene på en blockchain-konto for dem. I Ghana leverer det amerikanske startup-firma Zipline coronamedicin med droner til befolkningen i landområderne. FN's flygtningeorganisation runder desuden snart en milepæl, når de biometrisk har registreret et tocifret antal millioner flygtninge rundt omkring i verden via iris-scanninger.

Vi er vant til, at rige lande som Danmark historisk har hjulpet fattige lande med viden om teknologi for at disse kan løfte deres industrier og samfund. I fremtiden vil det formentligt være omvendt. Mens vi herhjemme taler om og måske investerer i kryptovaluta såsom Bitcoin i forsøget på at tjene lidt på den nye digitalisering, foregår der lige nu voldsomme teknologiske forsøg i verdens fattigste lande.

Adam Moe Fejerskov er seniorforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier, DIIS, hvor han forsker i spændingsfeltet mellem ny teknologi, ulighed og fattigdom. Han er forfatter til flere bøger omkring ny teknologi, blandt andet Forbandede Fremskridt fra Gyldendal, 2020.

Det er således i høj grad fra det globale syd, at vi i den rige del af verden vil trække erfaringer, når nye former for teknologi vil komme til at styre økonomiske og politiske forhold i vores samfund. Danmark var blandt de første lande til at hoppe på den nye teknologiske dagsorden i udviklings-samarbejdet, men vores erfaringer viser, at ny teknologi ikke løser tidligere tiders problemer af sig selv.

De innovative danskere og den svære start

Selv New York Times berettede fra København, da daværende udviklingsminister Ulla Tørnæs i 2017 præsenterede en plan for, hvordan Danmark skulle bruge nye teknologier som blockchain til at bekæmpe fattigdom og skabe udvikling. Fokusområdet fik det smarte navn 'techvelopment', og en hurtig dansk konsulentvirksomhed havde forberedt en rapport om, hvordan fremtiden for udviklingsbistanden bestod i, at fattige mennesker nu kunne logge sig ind på Danidas platform og vælge, hvilke type hjælp, de foretrak, som så kunne downloades. Så var vi ligesom i gang.

De fleste ting er som bekendt svære- re i handling end i tanke, og det danske arbejde derfra skulle ikke vise sig at være nemt. I Udenrigsministeriet gik det trægt, og man fik ikke hentet den nødvendige nye kompetence ind, samtidigt med at arbejdet forblev lidt for ukonkret. Interessen forduftede derfor også stort set lige så hurtigt, som den var ankommet.

Den stort annoncerede første danske techambassadør fra 2017 kan groft

sagt også siges at have været en fiasko. Det lader ikke til at være blevet til meget mere end en lang række paneldiskussioner og lukkede døre hos de techgiganter, man i virkeligheden gerne ville have i tale. Ideen var god, for de store techvirksomheder har i dag politisk indflydelse, som var de stater. Men man var ikke tilstrækkelig strategisk stærk til tydeligt at definere sin egen indflydelses- sfære: Hvordan man kunne have indflydelse, og hvordan man ikke kunne. Og det hele sluttede som bekendt, med at ambassadøren skiftede til et job hos Microsoft. Det havde vist ikke været den oprindelige tanke, ikke for Udenrigsministeriet i hvert fald.

Ministeren og Udenrigsministeriet tog heldigvis tidligt en beslutning om, at de danske NGO'er i deres partnerskabsaftaler kunne bruge en del af midlerne på innovative projekter, der

Næsten alle internationale organisationer og NGO'er har i dag afdelinger, der kun arbejder med innovation eller teknologi.

sigtede mod udvikling af ny teknologi. Det har været med til at sætte skub i markante indsatser og placeret flere danske organisationer i det internationale førersæde, når det kommer til ny teknologi og udviklingsarbejde.

Der lader også til at blæse nye vinde i dag, dels hos den nye techambassadør, der har sat sig på en langt mere kritisk stol end sin forgænger, men mere vigtigt i Udenrigsministeriets maskinrum, hvor nye medarbejdere og et ministerskifte lader til at have ført ny energi med sig. Og interessen for nye teknologiske tilgange til gamle pro-

blemstillinger er kun vokset rundt om i verden, siden de innovative danskere høstede ros i internationale medier: Næsten alle internationale organisationer og NGO'er har i dag afdelinger, der kun arbejder med innovation eller teknologi i forsøget på at finde nye radikale måder at afhjælpe fattigdom og uligheder.

Et nyt svar på en gammel virkelighed

Virkeligheden i størstedelen af verdens fattigste lande er ikke noget optimistisk billede. Den økonomiske vækst er begrænset, adgang til kvalitetsuddannelse og sundhedsydelser er en luksus, som størstedelen ikke nyder, og den demokratiske udvikling efterlader meget tilbage at ønske. Samtidigt har niveauet for den internationale udviklingsbistand ikke for alvor bevæget sig nogen steder i de seneste år, og for et land som Danmark har udviklingsbistanden i procentsats været nedadgående.

I denne dystre virkelighed har der været behov for et håb, en ny måde at anskue og gøre noget ved de markante problemer med fattigdom og ulighed. I stigende grad synes en lang række af de store internationale organisationer at håbe på, at det kan komme fra teknologiens verden og dens tro på, at vi kan hoppe over årtiers udviklingsskridt gennem nye teknologiers evne til at skabe forandring. FN's generalsekretær har selv formuleret det: Det internationale samfund skal maksimere dets brug af digital teknologi som kunstig intelligens, cyber-redskaber, blockchain og robotter til at skabe en bedre verden.

] Vi forstår sjældent konsekvenserne af ny teknologi, før de udfolder sig for vores åbne øjne.

Ny teknologi rummer det muliges kunst: Den tegner ofte et billede af en fremtid, hvor livet er bedre, mere sikkert og mere rigt. Potentiallet er da også tydeligvis til stede, når ny teknologi kan muliggøre hurtigere og billigere levering af nødhjælp gennem biometriske systemer, levering af livsvigtig medicin med droner eller afgørende viden om fødsler til jordemødre langt ude på landet gennem apps. Det sidste kender vi fra danske Maternity Foundation, hvis banebrydende arbejde har været med til at sætte Danmark på det teknologiske verdenskort indenfor udviklingssamarbejde.

Men ny teknologi har også en række iboende udfordringer. Vi forstår sjældent konsekvenserne af ny teknologi, før de udfolder sig for vores åbne øjne.

For ti år siden blev de sociale medier hyldet for at have hjulpet unge nordafrikanere med at vælte en række korrupte regimer under det arabiske forår. Siden da er vi begyndt at forstå bagsiden af disse nye teknologier, som også har vist sig i stand til at underminere demokratiske valg, sælge folks privatliv for en slik og muliggøre massiv organiseret vold mod uskyldige mennesker.

Ikke nok inklusion

Teknologiudviklingens virkelighed i det globale syd er da også stadig afspejlet ved tydelige opdelinger mellem dem, der hjælper, og dem, der skal hjælpes.

Brugen og udviklingen af ny teknologi, der skal komme verdens fattigste

til gode, er på trods af flere år på bagen stadig i sin tidlige fase.

Gammeldags måder at tænke teknologisk innovation på betyder nemlig ofte, at kompetencer fra lokalmiljøet sjældent sættes i spil. Derfor ser vi scenarier, hvor vestlige organisationer og startups selv identificerer et behov, selv udvikler en ny teknologi, der kan afhjælpe behovet, og selv leverer teknologien. Ofte er udfaldet, at teknologien ikke passer ind, ikke bruges, eller måske ligefrem er skadelig i lokalmiljøet.

Sådan behøver det ikke at være. Vi ser også en stigende samling eksempler på, hvordan ny teknologi kan skrues sammen, så den kommer lokale til gode.

De mennesker, som i sidste ende skal drage nytte af teknologien, skal dog inddrages mere i dens udvikling, som ikke kan foregå tusindvis af kilometer væk i Silicon Valley eller i Europa. Der bør altså foregå en demokratisering af selve innovationsprocessen.

Samtidigt skal teknologiske løsninger udvikles med respekt for modtagerne og brugerne. Overalt i verden, også herhjemme, er vi vant til at få vores pri-

respektabelt individ, hvis privatliv ikke skal krænkes på trods af de voldsomme omstændigheder. Det burde være en selvfølge, men alt for mange startups og organisationer, der engagerer sig i verdens fattigste lande, gradbøjer fattige og sårbare menneskers ret til privatliv. Ikke mindst FN selv, hvis evalueringer har vist, at man ikke har behandlet data ordentligt eller delt det med tvivlsomme aktører, der ikke nødvendigvis har udvikling for øje.

Forholdet omkring teknologiudviklingen, mellem firmaer, forskere og praktikere, skal tilmed præges mere af dialog, åbenhed og gennemsigtighed. Der er store farer i, at organisationer ikke åbent forholder sig til risici ved de teknologier, som de udvikler, og at de peger mod private rettigheder, når omverdenen vil vide, hvordan deres algoritmer er skruet sammen.

Ny teknologi har en iboende evne til markant at ændre samfundsudviklinger, uagtet hvor vi er i verden. De præcise retninger kan imidlertid være svære at forstå, inden de udfolder sig. Det er med til fundamentalt at understrege 'techdevelop-

De mennesker, som i sidste ende skal drage nytte af teknologien, skal dog inddrages mere i dens udvikling, som ikke kan foregå tusindvis af kilometer væk i Silicon Valley.

vate data misbrugt af firmaer. Men konsekvenserne er bare nogle andre, når det handler om sårbare mennesker og for eksempel levering af nødhjælp. Selvom man som flygtning ankommer til en flygtningelejr uden ejendomme eller papirer, skal man stadig behandles som et

ments' eksperimentelle karakter og også udvide spektret for reelle risici i

dets udførsel. Hvis nye teknologier skal indfri deres potentiale for verdens fattigste, er det vigtigt, at de i stigende grad ikke udvikles til, men med de mennesker der skal bruge dem. Det vil både betyde færre risici og et større forandringspotentiale. ○○○